

La Grober; els Finazzi i la Casa Pastors

JOAN BARBARÀ > TEXT

Des que va fundar l'empresa el 1890 fins que va morir al seu poble d'Alagna Valsesia, a la província de Vercelli, al Piemont, el 9 de desembre de 1941, Cristoforo Grober Viotti va estar sempre vinculat d'una manera o altra a la seva fàbrica de Girona.

>> *Girona, 1908. Vista del barri del Mercadal des del baluard del Governador. En primer terme a l'esquerra, un tram de la muralla del Mercadal comprès entre el baluard de la Santa Creu i el portal d'Álvarez, a l'altura de la fàbrica Grober.*

ARXIU EL PUNT

>> *Cristoforo Grober Viotti, Alagna Valsesia (Itàlia), 1860 - 1941.*

Malgrat que, en un primer moment, la tèxtil de Girona va ser un projecte personal, al cap de dos anys Cristoforo ja es va adonar que si volia fer créixer el negoci havia d'ampliar capital i captar nous socis. Així, el 4 de març de 1892 es constituí la nova empresa, anomenada *Grober y Cía sociedad en comandita*. En aquest projecte industrial, el soci fundador va comptar amb la col·laboració d'un fabricant de Lió (Étienne Marie Irénée Brun de Borredon) i dos socis catalans, Narcís Barrera i Verdaguer i Ramon Rodríguez García, ambdós del comerç de Barcelona.

Aquesta nova societat es va crear amb un capital inicial de 450.000 ptes., distribuïdes de la següent manera: 150.000 aportades pel soci italià, 150.000 per l'accionista francès, i les altres 150.000 posades, a parts iguals, pels dos socis catalans. La contribució de Cristoforo Grober a la nova companyia

es féu per una doble via: 5.295,70 ptes. en efectiu i la resta en forma d'aportació de béns (naus industrials, matèria primera i manufacturada i maquinària).

El 1902, l'empresa es reestructura amb la sortida de Ramon Rodríguez i Étienne M. Irénée Brun de Borredon del projecte i l'entrada de Louis Jury Billaud, un fabricant amb experiència provinent del departament francès de Roine-Alps. D'altra banda, Cristoforo Grober aprofita l'avinentsa per reforçar la presència italiana i familiar en el grup amb la incorporació al projecte del seu cosí Giovanni Grober Encio. Més endavant hi ha més canvis societaris i, en diferents etapes, s'afegeixen a l'empresa Adolfo Grober, germà del fundador, Elisa Cardolle Sor-

mano (esposa de Cristoforo) i Enrico Grober Encio, cosí de Cristoforo i germà de Giovanni.

Amb el control absolut del negoci per part dels italians arribem al 1919, que és quan es crea Sociedad Anónima Grober, formada per la família Grober i els germans Emili, Joan i Carles Portabella Barrera, que amb els anys acabaran quedant-se amb la indústria.

Els Finazzi

Malgrat els diferents canvis societaris i accionaris que hi va haver al llarg dels anys, mentre Cristoforo Grober va viure a Girona (fins al 1919) sem-

El 4 de març de 1892 es constituí la nova empresa anomenada Grober y Cía sociedad en comandita

>> *Pati interior de la fàbrica Grober a Girona.*

pre va fer i desfer a l'empresa. En tot aquest temps, en què també va exercir en molts períodes com a vicecònsol honorari d'Itàlia a Girona, una de les seves principals preocupacions va ser que el nucli dur de la direcció de la indústria estigués format per italians, gent de confiança de la família.

Aquest interès especial que tenia en l'àmbit del consell d'administració també el va estendre al departament de producció, i en diverses etapes s'incorporen a la fàbrica directius i obrers especialitzats, originaris del nord d'Itàlia, que aportaran els seus coneixements a l'empresa. Alhora, la complicitat nacional farà que mantinguin una relació cordial i fluïda amb la direcció.

És en aquest context que, cap a 1910, arriba a Girona, procedent del petit poble de Chiudino (Lombardia), la família Finazzi.

Giovanni Finazzi Pasquale i Elisabetta Speranza Privatti s'incorporen a la plantilla de la Grober i s'instal·len amb els seus tres fills –Domenico, de nou anys, Ervina, de sis, i Federico, de dos– en el tercer pis del número 6 del carrer Indústria (actual carrer Cristòfol Grober).

Aquest habitatge, que es trobava a l'entrada del complex fabril, feia funcions de porteria. Així, mentre Elisabetta feia diverses tasques d'informació, control i consigna, a la vegada que podia tenir cura dels petits, Giovanni, un operari amb experiència contrastada

en una altra fàbrica tèxtil de Bergamo, es va incorporar a la nova secció de botons, que amb el temps tant de prestigi va donar a la companyia.

Amb els anys, el fill gran, Domenico, que es va formar com a llauner, va entrar també a treballar a la fàbrica per fer-hi tasques de manteniment.

Una gran ocasió

Els anys varen passar i la mainada es va anar fent gran, fins que un dia es va produir un fet que va canviar radicalment el destí de la família Finazzi.

Ervina es promet amb un moliner i sorgeix la possibilitat de comprar un molí a Llagostera. Els Finazzi valoren l'oportunitat que se'ls presenta i, malgrat els riscos evidents que pot tenir l'operació, el 1925 decideixen deixar la feina fixa i segura que tenien a la fàbrica Grober i es traslladen a viure a Llagostera.

Una de les principals preocupacions de Cristoforo Grober va ser que el nucli dur de la direcció de la indústria estigués format per italians, gent de confiança de la família

Amb molt d'esforç, aconseguïen transformar un petit molí en la *Fàbrica de harinas «La Modelo»* de Juan Finazzi. Aquesta indústria prospera i es perllonga en el temps, i quan el negoci ja passa a ser gestionat per la segona generació, els tres germans canvien el nom de la firma, que es converteix en la *Fàbrica de harinas «La Modelo» Finazzi*.

La Farinera Finazzi, molt coneguda a Llagostera, tenia un habitatge prou ampli on de bon començament es va instal·lar tota la família. *La Modelo Finazzi* estava situada en el popular passeig Romeu, molt a prop de la riera Gotarra (afluent de l'Onyar). Els Finazzi varen modernitzar la professió i, així, la indústria que varen muntar va ser coneguda com la Farinera «elèctrica» Finazzi, en contraposició al molí de Jaume Roure, que funcionava a vapor.

Una altra característica important que tenia *la Modelo Finazzi* és que estava molt a prop de l'estació del tren, de la línia del carrilet Girona-Sant Feliu de Guíxols. Això va facilitar molt la logística del molí, tant pel que fa a l'entrada del blat a la indústria com a la sortida del producte elaborat cap als clients de fora del poble, atès que hi havia una via que connectava directament l'estació del tren amb el mateix magatzem de la farinera.

Els Finazzi eren gent emprenedora i, a banda del molí, varen iniciar altres activitats. Quan gairebé tothom anava a peu o amb tartana, l'any 1936, Fede-

rico Finazzi tenia la representació per a Llagostera i comarca de les mítiques bicicletes i sobretot motos angleses B.S.A. (Birmingham Small Arms).

Quan els germans varen decidir vendre la farinera, Federico Finazzi va muntar en el número 16 del carrer Concepció de Llagostera una petita indústria transformadora del filferro en puntes. Aquest producte, innovador en el seu moment, va tenir una bona sortida en els sectors de la construcció, l'emalatge i la ferreteria.

Els Finazzi no només varen jugar un paper significatiu en la vida econòmica de la Llagostera dels anys vint, trenta i quaranta del segle passat, sinó que ben aviat alguns membres de la família es varen implicar en el teixit social de la població. Així, veiem, per exemple, que Domenico Finazzi va ser membre de la junta del Casino Llagosterenc en les presidències de Màrius Sastre (1925) i Delfí Vendrell (1926). Al cap d'uns anys, ja després de la guerra, Joan Finazzi i Vinyals seria un dels introductors del bàsquet al poble, ja que fou un dels fundadors del CB Lacustària.

Els anys de la Guerra Civil varen ser especialment durs per a tothom, i l'actitud hostil que va mantenir Benito Mussolini envers la República no va pas facilitar precisament les coses als italians residents a casa nostra. Malgrat això, la majoria de ciutadans *azzurri*, que estaven molt integrats en el

>> *A l'esquerra, Federico Finazzi (1930). A la dreta, Domenico Finazzi i la seva esposa (1929).*

teixit social dels diferents pobles i ciutats, sobretot a les nostres comarques, no varen pas tenir gaires problemes afegits per raó del seu origen.

Per la seva activitat professional, els Finazzi varen tenir accés durant la guerra a productes de primera necessitat dels quals no podien disposar la majoria de ciutadans. Aquest fet els va permetre, en la mesura que això els va ser possible, ajudar alguns convilatans a tirar endavant, a la vegada que els va convertir en blanc de les enveges d'algú que anònimament els va denunciar per estraperlo. Aquesta acusació va portar Federico Finazzi primer a la presó de Girona a complir condemna per un delictes que sempre va negar i, després, a un dur exili als camps de refugiats de la Catalunya Nord.

La Casa Pastors

Quan, el 1889, Cristoforo Grober Viotti va comprar la tèxtil Barrau, va començar l'activitat industrial dedicant-se a la producció de trenyelles, però en el seu cap ja tenia aleshores un projecte

molt més ambiciós. Per aquesta raó, el 1892 va crear amb altres socis *Grober y Cía, sociedad en comandita*. Els estatuts d'aquesta nova empresa ja especificaven que, a banda de trenyelles, també volien fabricar «*trenzas y cordones de seda, lana y algodón con tintorería a la hilatura de lana y todo cuanto tenga conexión con estas industrias que hasta el presente ha venido ejerciendo el señor Grober por su exclusiva*».

La dinàmica de les coses va fer que, en quatre dies, l'espai de la tèxtil Barrau se'ls fes petit i s'adonessin ràpidament que, si volien augmentar la producció, havien d'anar indefectiblement a una ampliació de les instal·lacions.

L'única possibilitat de creixement que tenia la fàbrica sense haver de canviar la ubicació era un solar contigu a la indústria, propietat de l'Ajuntament, i situat en el número 15 de l'actual carrer Nou.

Una aposta personal

Preveient possibles dificultats en la negociació amb el Consistori, Cristoforo Grober Viotti va comprar pel seu compte i risc, al marge de la societat, la casa Pastors, un palau del segle XVII situat davant l'escalinata de la Catedral. Aquest edifici senyorial aixecat sobre les muralles romanes i la fortificació medieval que s'hi va sobreposar havia estat propietat, entre d'altres, de les famílies Montcada, Sobreportes i Pastors

Amb molt d'esforç, aconsegueixen transformar un petit molí en la Fàbrica de harines «La Modelo» de Juan Finazzi

Italogironins amb projecció pública

Els primers italians que tingueren una visualització pública a la societat gironina foren diversos membres de la família Saliotti que destacaren en els camps econòmic, cultural i militar al llarg de tot el segle XIX i començaments del XX. Quan feia molt pocs anys que la família s'havia instal·lat a la ciutat, l'11 de juny de 1809 Joan Saliotti s'allistà voluntari al batalló de la *Cruzada Gerundense* per tal de contribuir a la defensa de Girona, durant la Guerra del Francès. Les autoritats militars el varen integrar a la tercera esquadra de la quarta companyia.

La família havia arribat a la ciutat a finals del segle XVIII, procedent de França. Els Saliotti eren una nissaga de pròspers propietaris industrials, originaris de la Llombardia, una regió que aleshores estava integrada parcialment al regne de Sardenya.

La inestabilitat política, les tensions territorials i la col·lisió d'interessos entre França i el rei Víctor Manuel III de Sardenya, que també era duc de Savoia, provocà que moltes famílies benestants del Piemont i de la Llombardia abandonessin el país i s'exiliessin en primera instància a França o Suïssa, per passar posteriorment a establir-se a d'altres països europeus, o fer el salt definitiu a Amèrica.

Els primers italians que arribaren a Girona, entre finals del segle XVIII i mitjan segle XIX, amb la idea de quedar-s'hi, tenien en comú el fet que procedien del Nord i que havien passat una llarga temporada a França abans de creuar els Pirineus i fer cap a la ciutat. Aquest és el cas dels Saliotti i dels Nicolazzi.

D'entre els gironins del segle XXI que tenen ascendència italiana, n'hi ha dos que han obtingut una especial notorietat social, no tant en l'esfera local gironina, sinó més aviat en l'àmbit català i espanyol.

En concret ens referim a Anna Maria Magaldi Paternostro, que, després de més de 30 anys de professió, a finals del 2012 va ser nomenada fiscal en cap de Barcelona. Amb fama de tenir una mà de ferro, Anna Maria Magaldi és una jurista de perfil conservador que està adscrita a la tradicionalista *Asociación de Fiscales*.

Jordi Finazzi Pallarès és un italogironí nascut a Girona el 1965 que triomfa a Madrid. Llicenciat en direcció i administració d'empreses per la Universitat Oberta de Catalunya, Jordi Finazzi és també enginyer tècnic industrial per la UPC, i va obtenir l'especialització en Finance Management per la Universitat de San Francisco.

Professionalment, va començar la seva carrera el 1989 a Ràdio Girona (SER), on va fer pràcticament de tot: locutor, tècnic de manteniment i productor publicitari. Posteriorment va ser director de la COPE i de Cadena 100 en emissores de Catalunya. Després de tenir diverses responsabilitats, des del mes de maig de 2011 és el director general de PRISA Música, i tots els continguts musicals d'aquest gegant de la comunicació, tant a Espanya com a Portugal i a Amèrica, depenen funcionalment de la seva àrea.

Recentment, a través de PRISA Ràdio, el departament que dirigeix Jordi Finazzi ha posat en marxa Yes FM, una nova iniciativa que ha permès al grup de comunicació entrar en el mercat espanyol de música en *streaming*.

>> Portada del diari Los Sitios del 19 de maig de 1973, on s'explica la permuta proposada per Cristoforo Grober.

i, durant el setge de 1809, havia estat residència del general Álvarez de Castro. Encara avui hi ha una placa a l'exterior que ho recorda.

El 10 de desembre de 1904, Cristoforo Grober va fer efectiva la compra de la casa Pastors davant del notari Bonaventura Roqueta i Riera. Els anteriors propietaris, la família de Pastors i de Maranges, es trobaven en estat de fallida, amb tots els seus béns embargats, i varen liquidar el palau, el magnífic mobiliari i valuosos objectes d'art que es conservaven a la mansió per un preu ben simbòlic.

Al cap d'uns mesos, el nou propietari de la casa Pastors va proposar a l'Ajuntament de fer una permuta d'aquest antic Palau dels Montcada pels terrenys que el Consistori tenia al carrer Nou. D'aquesta manera la ciutat guanyava un edifici noble, històric i senyorial i la fàbrica Grober podia afrontar la seva primera gran ampliació.

Tal com explicava Pelai Negre i Pastell en un documentat article publicat al diari *Los Sitios* el 19 de maig de 1973, la permuta proposada per Cristoforo Grober fou acordada en sessions plenàries de l'Ajuntament de Girona celebrades el 31 d'agost i el 26 d'octubre de 1905, després d'haver-se publicat en el

Butlletí Oficial de la Província i haver estat autoritzada per la R. O. de 18 de maig de 1906.

«Don Pelayo», home de lleis, lletraferit i activista cultural i polític destacat, també detalla, en el seu interessant escrit, que l'escriptura pública d'aquesta permuta fou atorgada el 4 de juliol de 1906 davant del notari Francesc Català i Mata.

Un llarg procés

L'Ajuntament va adquirir aquesta finca amb la finalitat d'instal·lar-hi els serveis de justícia. Així, malgrat que l'edifici necessitava sotmetre's a una reforma integral que, per motius econòmics i pressupostaris, de moment es va deixar per a més endavant, a començaments de 1907 l'Audiència Provincial es va traslladar del carrer Santa Clara, on era, al costat de la central hidroelèctrica del Molí, a la Casa Pastors.

En els mesos següents, els jutjats de Primera Instància, Instrucció i Municipals, així com el Registre Civil, ocuparen també l'immoble. Aquesta concentració dels serveis de Justícia a l'edifici de davant de les escales de la Catedral motivà que a partir d'aleshores la Casa Pastors passés a tenir la nova denominació de «Palau de Justícia».

El pas dels anys accentuà la degradació de la finca, i arribà un moment que la reforma de l'edifici es féu del

>> A l'esquerra, les escales de la Catedral i la Casa Pastors al fons. A la dreta, la Casa Pastors un cop instal·lats els serveis de Justícia.

tot imprescindible. Arribats a aquest punt, davant la impossibilitat que la ciutat pogués assumir econòmicament el cost de la rehabilitació, el 4 d'abril de 1959 l'Ajuntament de Girona acordà en sessió plenària cedir la seu de l'Audiència al Ministeri de Justícia per tal que la restaurés i l'adeqüés a les exigències dels nous temps.

Després de fer-se pregar molt, finalment, el mes de maig de 1961, l'administració de l'Estat va acceptar l'ofertament que el Consistori havia fet dos anys abans, i es va comprometre públicament a fer la rehabilitació del palau.

Aquest compromís aprovat no es va concretar de primer antuvi, i va

El 10 de desembre de 1904, Cristoforo Grober va fer efectiva la compra de la casa Pastors davant del notari Bonaventura Roqueta i Riera. Els anteriors propietaris es trobaven en estat de fallida

anar quedant en una bona intenció, que els diversos governs que varen manar a Madrid van guardar gelosament en el calaix dels temes pendents. Varen passar anys i anys fins que, primer el president de l'Audiència de Girona José de Mesa Fernández (1966-1970) i després el seu successor en el càrrec, José de la Torre Ruiz (1970-1973), es varen prendre aquest afer com una cosa personal i prioritària i, a base d'insistir molt i de fer molts viatges a Madrid, varen aconseguir desencallar el projecte, començar les obres i finalment inaugurar el renovat Palau de Justícia el mes de maig de 1973. Mentre varen durar les obres, entre 1971 i 1973, l'Audiència Provincial es va traslladar provisionalment al carrer Ciutadans, a l'edifici on hi havia hagut l'històric Hotel Italians.

El president de l'Audiència José de la Torre Ruiz, coneixedor de l'afecció a la recerca històrica que tenia l'aleshores magistrat suplent Pelai Negre, li demanà que fes un treball exhaustiu d'investigació sobre els orígens de la finca i l'evolució de la propietat. Aquest estudi de Pelai Negre, que publicà el diari *Los Sitios* l'any 1973, encara avui és el treball més complet que s'ha fet mai sobre la Casa Pastors.

Joan Barbarà i Puig
és estudiós de la cultura.